

England fandtes de ligeledes i Middelalderen. Forf. mener, at deres oprindelige Funktion i Wales sikkert var Ejendomsafgrænsning, idet det germanske Markfællesskab her kun delvis vandt Indpas. Men hvorfor vandt det ikke Indpas? Sikkert for en stor Del af klimatiske Aarsager, der vanskeliggjorde Kornavlens.

I 1500 Tallet foretoges der store Indhegninger i S.Ø.-England samtidig med Græsarealernes Udvidelse. Endelig gjorde den „parlamentariske Indhegning“ det for en stor Del af med „open-field“ Systemet paa de mesozoiske Formationer i Midtengland. — I Mecklenburg, Slesvig-Holsten og Danmark gav Indførelsen af Kobbeldbruget i Forbindelse med Udskiftningen Anledning til, at man lavede Voldhække i Stedet for de tidligere hvert Aar nedbrudte døde Hegn. I Mecklenburg afskaffedes de levende Hegn dog ret hurtigt igen, fordi Kornavlens af klimatiske Aarsager maatte være dominerende. Ogsaa i Schwaben greb Hegnene i Kobbeldbrugets første Tid videre om sig end naturligt var. Derfor fik de ogsaa her kun Lov til at eksistere i kort Tid.

Afhandlingen er særlig værdifuld derved, at den behandler et Emne, der ikke alene hidtil var uberørt, men ogsaa giver Anledning til mangehaande Overvejelser hos Læseren angaaende Forholdet mellem Natur og Kultur og vedrørende materielle Baggrund for Kulturhistorien. Det er at haabe, at Dr. Jessen eller andre vil gøre Emnet til Genstand for videregaaende Studier. For Geografen og den materielt indstillede Historiker er Jessens Konklusion i hvert Fald opmuntrende: „Die Art der Einfriedigung ..... ist landschafts-, nicht stammesgebunden“.

Axel Steensberg.

Handbuch der Geographischen Wissenschaft. Herausgeben von Fritz Klute. Allgemeine Geographie II. 560 S. (30×23 cm). 476 Fig. 28 Tavler. Akademische Verlagsanstalt Athenaion. Potsdam.

Dette nu afsluttede Bind af det tidligere omtalte store Værk, hvori tysk Geografi overfor Verden præsenterer sin Viden og Kunnen, indeholder 3 Dele, nemlig Plantegeografi (80 Sider) af Th. Herzog, Jena, Dyregeografi (80 Sider) af Ernst Marcus, Berlin og Menneskets Geografi (400 Sider) af Hugo Hassinger, Wien.

Plantegeografien er behandlet saa alsidigt og grundigt, som det kan gøres paa faa Sider. Først gives en kort Fremstilling af Planteverdenens Historie. For den bedst kendte Del af denne, Plantevækstens Forandringer paa den nordlige Halvkugle fra Kridttidens Slutning til Nutiden, slutter Forfatteren sig til Wegeners Polforskynningsteori som den Hypotese, der svarer bedst til vor nuvæ-

rende Viden. Derefter følger et Afsnit om de ydre Faktorer, som har Indflydelse paa Plantevæksten: Voksestedet, Klima, Aarstidernes Vekslen og Jordbundens fysiske og kemiske Beskaffenhed. Særlig behandles Skovgrænsen og dens klimatiske Betingelser, navnlig det velkendte Fænomen, at Træerne, hvor Højlandet optræder som højtliggende Masser kan nøjes med mindre Sommervarme end paa isolerede Bjerger og i Lavlandene. Et smukt Kort viser Foraarets Vandring nordpaa i Europa, illustreret ved Syrenens Blomstringstid i Sydeuropa i Begyndelsen af April, i Nordeuropa ikke før Slutningen af Juni. Raunkiærs Livsformer omtales her som særlig godt egnede til at karakterisere Klimaets Betydning for Plantevæksten. Det tredje Kapitel handler om Planternes Udbredelse og Arealer i deres Afhængighed af Plantearternes klimatiske og edafiske Livsbetingelser og deres Udbredelsesmidler. Forfatteren kommer herved ind paa Spørgsmaalene om disjunkte Arealer, Relikter og Udbredelse ved Menneskets frivillige og ufrivillige Hjælp. Herefter kommer et Kapitel om „Vegetation og Flora“, der beskriver de vigtigste Vegetationsformationer og omtaler disses Successioner henimod en for hver Klimatype karakteristiske Klimaxformation. Det femte Kapitel omhandler Florarigerne, og herunder omtales ogsaa de for de forskellige Vegetationszoner ejendommelige Plantesamfund. Som sidste Afsnit kommer endelig en Omtale af Kulturplanternes Herkomst og Dyrkning. Fremstillingen er ledsaget af et stort Antal fortrinlige Afbildninger, svagest er de farvetrykte Tavler, Gengivelser af Malerier. Det er et Spørgsmaal, om man ikke altid i oplysende Arbejder bør undgaa Reproduktion af Malerier. I Kunsten søger man jo ikke en objektiv Fremstilling af Naturen, men tvært imod Kunstnerens individuelle Opfattelse af det sete. Som Oplysningsmiddel kan Maleriet derfor aldrig konkurrere med Fotografiet. Ligeledes lægger en god Gengivelse af Farverne store Hindringer i Vejen. Som en særlig god Tavle maa fremhæves Tavle VI: Afrikansk Højfjeldsvegetation. Afhandlingen ledsages af et Kort, der indeholder overordentlig meget, som man maa glæde sig over. Saaledes er f. Eks. Grænsen mellem den mediterrane Vegetation og Mellemeuropas løvfældende Skov rigtigt angivet. For vor nærmeste Omegn maa Udtrykkene Naaleskov, Blandet Skov og Løvskov som Betegnelse for Vegetationszonerne beklages. Naaleskovene N. f. de svenske Søer indeholder foruden Naaletræer ogsaa Løvtræer, navnlig Birk og Asp. Syd for Egens Nordgrænse er den skandinaviske Skov ogsaa Naaleskov med enkelte iblandede Løvtræer. Det er kedeligt, at denne Fremstilling af Vegetationen er kommen for tidlig til at kunne benytte Schokalskys Vegetationskort over Soviet-

unionen (1936). Her angives Skovene S. f. Egegrænsen som (I) Zone med Naaleskov og bredbladede Løvtræer, og længere mod S. Zone med (II) bredbladede Løvtræer og Naaletræer og endelig følger (III) Løvskovens Zone. Til Zone I hører i Sverige Skoven fra Egegrænsen til det nordlige Blekinge, overalt er Naaleskovene overvejende. Mellem Zone I og II ligger den geografisk mest betydningsfulde Grænse. Zone II er imidlertid i Sverige meget smal og meget hurtig følger tredje Zone uden vildtvoksende Naaletræer. Mellem Skovbæltet og Græssteppen er indskudt en Zone med Skov og Steppe vekslende. Den tilsvarende Zone mellem Prærierne og Skovene i Canada er ikke angivet paa Kortet. Det kan forbydes den, der har set Halva Steppen i Nordafrika at se den angivet som Wüstensteppe. Kan der saaledes være Enkeltheder, hvor man kan have en anden Mening end Forfatteren, forhindrer det ikke, at Kortet maa betragtes som et Fremskridt i Vegetationens kartografiske Fremstilling.

Dyregeografien begynder efter en kort Indledning med en Omtale af Dyrenes Livsbetingelser, og hvorledes Grænserne for Dyrenes Udbredelse kan være betinget af disse. Dette Afsnit ledsages af et Kort over Faunarigerne, hvoraf der opstilles fire: Neogæa, omfattende Sydamerika og den tropiske Del af Nordamerika, Notogæa, omfattende Australien og Oceanien, Aktogæa, omfattende Resten af Nordamerika, Europa, Afrika og Asien og endelig som det fjerde Faunarige Antarktis. Rigerne deles i Regioner f. Eks. Arktogæa i den holarktiske Region (Nordamerika og den gamle Verdens tempererede og subtropiske Egne), den ætiopiske og den orientalske Region (Afrika og Asiens tropiske Egne). Et lille Kapitel handler om, hvorvidt man kan finde fysiologiske Aarsager til Dyrenes Udbredelsesforhold, hvorefter kommer Omtale af Fastlandenes Udviklingshistorie, Dannelse af ny Arter og Dyrenes Udbredelsesevne. Det syvende Kapitel giver en Fremstilling af Havets Dyreverden med Kort over Havets Faunariger: I. det arktiske, II. det atlantisk-boreale, III. det pacifisk boreale, IV. det atlantisk-tropiske, V. det indopacifisk tropiske, VI. det subantarktiske, VII. det antarktiske Faunarige. Paa Kortet angives de ikke helt sammenfaldende Grænser for Kystfaunanens Riger og den pelagiske Faunas Riger. Derpaa omtales den Betydning, som Temperatur, Strømninger, Havenes Udviklingshistorie og andre Forhold for Havdyrenes Udbredelse. Kapitel 8 behandler de ferske Vandets Dyreverden, Spørgsmaalet om Indtrængen af Havdyr i Ferskvand, Relikter, Udbredelsesmuligheder o. s. v. Landdyrenes Geografi indtager naturligvis den største Plads. I Kapitel 9 gennemgaaes de almindelige Synspunkter for Dyrenes Udbredelse, hvorefter følger i næste Afsnit en Gennem-

gang af de enkelte Faunariger. Illustrationsmaterialet er rigeligt: Instruktivt Oversigtskort, fortrinlige Gengivelser af Fotografier, 5 Tavler, hvoraf de 2 er ypperlige Gengivelser af Fotografier, der hæver sig ikke lidt over de farvelagte Tavler, der er Gengivelser af Malerier. M. Vahl.

Christian Vibe: Fangerfolk og Fuglefjelde. 280 S. (25×18 cm), talrige Ill. H. Hagerups Forlag, København 1938. Pris 12,50 Kr.

Baggrunden for denne Bog er tre unge Mænds Rejse i 1936 til Nordvestgrønland og Thule-Distriktet, tre Naturhistorikere, nemlig Finn Salomonsen, Bøje Thostrup og Chr. Vibe, delvis i Selskab med den fremragende Fotograf Jette Bang. Deres Opgave var at skildre det nordgrønlandske Fugleliv, og herom vil der senere fremkomme Beretning i de videnskabelige Meddelelser om Grønland, men en af Deltagerne har nu samlet noget af det mest almene Stof i en Bog, som Forlaget har udstyret saa smukt, at enhver maa have Lyst til at tage den i Haanden. Hele det haandværksmæssige er hævet over Kritik.

De fleste populære Rejsebøger om Grønland fra dette Aarhundrede omhandler Østkysten eller Nordkysten, og der er derfor god Brug for en Bog om de beboede Egne paa Vestkysten.

Bogens Disposition er iøvrigt den, at ca. $\frac{1}{3}$ behandler Upernavik-Eggen og Resten Thule-Distriktet. Der er Grund til at fremhæve Beskrivelserne af Fuglelivet, som bringer en Mængde morsomme Jagttagelser fra de grønlandske Fuglefjelde, men Tyngdepunktet ligger dog i Redegørelsen for Thules Opdagelse og Koloniseringens Udvikling. For første Gang faar man paa Dansk en Fremstilling af Robert Pearys Indsats som Polarforsker og hans Betydning for Polareskimoerne, og dette savnede man. Ogsaa Kapitlet om Knud Rasmussen læser man med Glæde, selv om største Delen af det faktiske vil være kendt for danske Læsere. Nævnes maa tillige Samtalerne med de Polareskimoer, der har deltaget i de store Rejser, Peary-Ekspeditionerne, Thule-Ekspeditionerne og Jubilæumsekspe-ditionen. Mange Danske vil mindes Kravergarssuaq (Edderfuglen), Manden med det kloge charmerende Smil, Knud Rasmussens Følgemand paa den store Slæderejse, som i 1923 boede i København, og som nu er Storfanger i Thule.

Bogen er ikke noget stilistisk Mesterværk, og man finder ogsaa i Detaillerne Ting, som man med Rette kunde rejse visse Indvendinger imod, men det er ikke min Opgave at rette „Kommafejl“. Hovedsagen er, at vi har faaet en Grønlandsbog, som paa en meget værdifuld Maade supplerer den eksisterende Litteratur, og som